

Mandat da la Rogaziun federala 2022

LA REGENZA

A LAS ABITANTAS ED ALS ABITANTS
DAL CHANTUN GRISCHUN

Stimadas conburgaisas e stimads conburgais
Preziadas Grischunas e preziads Grischuns
Stimads giasts en il chantun Grischun

Las novitads quotidianas ans mussan cleramain, quant vulnerabla che nossa societad libra e democratica è. Nossas valurs cuminaivlas, sco la libertad, la pasch e la democrazia, na sa chapeschan betg da sez. Cun consternaziun e cun impussanza stuain nus guardar tiers, co che questas valurs vegnan violadas massivamain a l'ost da l'Europa. Partind da l'idea ch'ils temps da conflicts da guerra en l'Europa sajan passads, essan nus ussa dischillusiunads e stuain constatar, ch'ils panzers giran puspè, ch'i vegn puspè sajettà, ch'i vegnan puspè commess crims cunter l'umanitad e che la democrazia e la libertad vegnan puspè supprimidas en l'Europa.

Il Di da la Rogaziun federala è in di per sa fermar, per sortir dal mintgadi. Igl è in di per sa cunvegnir a las valurs cuminaivlas da noss pajais, e quai ordaifer ils cunfins religius e culturalis. Igl è in di da la reconuschientscha. La reconuschientscha envers noss pajais ch'è sco ina chasa construïda ed abitada da cuminanza cun in fundament che nus avain mess cuminaivlamain.

Ina convivenza paschaivla basegna valurs cuminaivlas, a las qualas tut ils commembers d'ina societad pon s'accordar e sa referir. Valurs cuminaivlas resultan da discussiuns, dal barat, da la chapientscha e da cumpromiss. Valurs cuminaivlas dovran dentant er ina vasta legitimaziun en la populaziun.

Tendenzas fundamentalisticas, extremissem e polarisaziuns èn ina smantscha per nossa societad democratica e libra, che vegn protegida tras noss stadi da dretg. L'odi, manzegnias, l'engurdientscha, ambiziuns da pussanza e la scuidanza impedeschan la convivenza paschaivla, chaschunan devastaziuns, expulsiuns e suffrientschas umanas infinitas.

Sia impurtanza speziala ha il firà cuminaivel da la Rogaziun federala survegñ en Svizra l'onn 1848 cun la fundaziun dal stadi federal, suenter ina guerra liberala-conservativa resp. per part reformada-catolica (Guerra da la Lia separata). La Guerra da la Lia separatista è stada l'ultim conflict armà sin territori svizzer suenter in vi e nà durant var 50 onns. D'ina vart siemiavan ins d'in stadi centralistic cun ina regenza liberala, da l'autra vart glorifitgavan ins l'autodeterminaziun dals chantuns. Qua eran ins da l'opiniun che la cretta saja ina chaussa privata, là proclamavan ins ella sco incumbensa publica. Tendenzas fundamentalisticas e polarisantas da tuttas duas varts han la finala provocà la violenza e la guerra civila. Il Di da la Rogaziun federala dueva pia esser in di da festa che pudeva e che po vegnir celebrà da las commemoras e dals commemorbers da tut las partidas e da tut las confessiuns en ina Svizra politicamain e confessiunalmain fitg fragmentada. Quest firà n'ha pia betg ina basa unicamain confessiunala, mabain cunzunt er statalpolitica: Il respect envers dissidentas e dissidents politics e confessiunals duess vegnir promovì.

Il Di da rogaziun n'è pia betg mo in usit pietus, mabain ha ina muntada bler pli profunda. El ans envida d'ans fermar e d'ans dumandar, tge che mintgina e mintgin da nus po far per la coesiun sociala. El ans envida da guardar las chaussas ina giada or da la perspectiva da las dissidentas e dals dissidents, quai per empruvar da chapir quellas e quels. Suenter passa dus onns cun il coronavirus èsi tant pli impurtant da s'avischinar in a l'auter e da far punts. Sche nus na faschain betg quai, smanatscha il privel da daventar esters in da l'auter. Ina societad polarisada è in bun terren per malchapientschas, per odi e per ostilitads. Vulgaritad e violenza remplazzan en ina societad polarisada il barat d'arguments ed il discours.

Ilis eveniments dals 6 da schaner 2021, cura ch'ina massa da la dretga ha attatgà il Capitol a Washington, il cor da la democrazia americana, duessan esser in'admoniziun per nus en l'Europa ed en Svizra. Tschintg victimas ed ina societad americana irritada èn restadas enavos. Gia durant il 19avel tschientaner han Alexis de Tocqueville e Karl Marx scrit independentamain in da l'auter: Ilis Stadis Unids da l'America mussan il spiegel da l'avegnir a l'Europa, al vegl continent. Sche omadus filosofos han raschun, dastgass la polarisaziun politica daventar il segn caracteristic dals onns 20 dal 21avel tschientaner.

Bain cler che nus en Svizra enconuschain ina politica dal cumpromiss instituzionalisà, cuntrari als Stadis Unids cun lur sistem da duas partidas. En la politica vegnan tut las forzas relevantas integradas en la procedura da decisiun; quai ha procurà e procura per ina tscherta coesiun sociala en Svizra. Ma er tar nus pegiurescha pli e pli il discours. L'empatia sco er la prontezza da far cum-

promiss van plaunsieu a perder. In dialog saun e cun respect e la procedura da chattar cumpromiss ch'è usitada en Svizra, paran da patir. La discussiun sco basa da nossa democrazia vegn remplazzada adina pli savens tras ina logica che cunfinescha l'ami da l'inimi. Sco ch'igl è sa mussà en intginas democrazias europeicas signifitga quai la midada d'in pluralissem animà ad ina polarisaziun senza chapientscha e senza cumpromiss.

Tge èsi da far per rumper la dinamica da la nauscha polarisaziun che ha cumenzà? Per far frunt a las tendenzas da la polarisaziun dovri in barat cun respect tranter ils umans e tranter las gruppas cun differentas opiniuns. Per il discurs e per il barat, èn necessariis spazis da dialog, nua ch'er las differenzas fundamentalas pon vegnir tematisadas. Tals spazis da dialog datti en famiglia sco er tranter amias ed amis, en la cuminanza dal vitg, en las uniuns, a la piazza da lavur, ditg curt: dapertut là, nua ch'i han lieu activitads socialas. En quest connex èsi medemamain impurtant e duessi star pli savens en il center da suttastritgar ils puncts cuminaivels che d'accentuar quai che separa.

Discussiunar davart ils problems, chapir meglier las opiniuns e las gruppas involvidas sco er tgirar in dialog tranter differentas partidas èn elements impurtants. Quai tut dovra dentant temp e dependa d'in grond dumber da facturs externs. Democrazia dovra temp, toleranza e dissens. Sche nus chapin quai, vengnan la polarisaziun e ses «amis» ad avair grev.

Per superar la polarisaziun stuain nus cumenzar er tar nus sezzas e sezs. Nus stuain laschar valair atgnas temas ed agens pregiudizis e nus ans stuain dar fadia d'identifitgar e da surmuntar questas temas e quests pregiudizis.

Cun il Di da la Rogaziun federala porscha la Confederaziun ina giada per onn in sustegn a sias abitantas ed a ses abitants, per ch'ellas ed els possian reflectar e sa cunvegnir a las valurs cuminaivlas sco er als puncts d'orientaziun cuminaivels ordaifer ils cunfins religius e culturals ed uschia rinforzar ils puncts cuminaivels ed indeblir quai che separa.

Cuira, settember 2022

En num da la Regenza
Il president: *Marcus Caduff*
Il chancelier: *Daniel Spadin*

DA RESGUARDAR

1. Tenor l'Ordinaziun dal Cussegl grond dals 24 da favrer 1971 vegnan las plaivs resp. las pravendas supplitgadas da laschar preleger en baselgia il mandat da la Rogaziun federala **otg**, eventualmain quindesch dis avant questa festa, pia ils **11**, eventualmain ils 4 da settember 2022. Plinavant vegnan ellas supplitgadas da far attent la raspada ch'i stoppia vegnir fatga – tenor la medema ordinaziun – ina collecta il Di da rogaziun en tut las baselgias dal chantun. Tenor il conclus da la Regenza dals 10 da matg 2022 vegn concedì mintgamai in terz dal retgav da questa collecta a la «Federaziun grischuna da las senioras e dals seniors, Cuira», a «FRAGILE Svizra Oriental, Son Gagl» ed al «Agid a sazez Grischun, Cuira».
 - *Federaziun grischuna da las senioras e dals seniors, Cuira*: La federaziun s'engascha per promover la qualitat e la dignitad da viver da sias commembras e ses commembers sco er per defender lur interess economics, sociopolitics e socials. Vegnir promovids duain tant ina politica da vegliadetgna activa sco er il dialog tranter las generaziuns. Il Cussegl da senioras e seniors tgira in barat regular cun las instanzas politicas dal chantun e fa attent als interess socials ed economics da las personas pli veglias. Ultra da quai vegnan organisadas regularmain occurrenzas per las commembras ed ils commembers, quai per promover e per tgirar la cumpagnia ed il barat.
 - *FRAGILE Svizra Oriental, Son Gagl*: L'uniun s'engascha a favur d'in sustegn cumplissiv per personas cun blessuras dal tscharvè e per lur confamigliars. La finamira è quella da meglierar la situaziun difficila sut l'aspect economic, social e medicinal. Questa finamira vegn cuntanschida cun infurmaziuns, cun cussegliaziuns, cun gruppas d'agid a sazez, cun occurrenzas d'infurmaziun u cun occurrenzas da cumpagnia. En il chantun maina l'uniun tranter auter ina gruppa da chant per personas cun afasia. Cun brochuras e cun infurmaziuns specificas infurmescha FRAGILE Svizra Oriental davart il tema da la blessura dal tscharvè. Ina publicitad pli vasta duai uschia vegnir sensibilisada per ils problems e per ils basegns da las personas cun blessuras dal tscharvè.
 - *Agid a sazez Grischun, Cuira*: L'Agid a sazez Grischun è il post da coordinaziun central per las numerusas gruppas d'agid a sazez en il chantun. El porscha servetschs da cussegliaziun davart il tema da l'agid a sazez ed è il post da contact per las gruppas d'agid a sazez existentas, per personas singulas, per ils posts spezialisads e per las instituziuns. A Cuira maina el in post da contact, nua che las personas che tshertgan cussegl survegnan agid e sustegn directamain al lieu. Tenor il rapport da gestiun 2020 datti var 40 gruppas d'agid a sazez en il chantun. Ils temas che vegnan tractads èn multifars e cumpiglian malsognas fisicas e psichicas, temas da dependenza sco er il process da cordoli e da perdita.
2. Las suprastanzas communalas vegnan incumbensadas da far la collecta en consentiment cun las instanzas ecclesiasticas e da consegnar la summa rimnada fin ils 30 da settember 2022 a l'Administraziun da finanzas dal Grischun, 7000 Cuira, CP 70-187-9.
3. Las suprastanzas communalas vegnan plinavant envidadas da procurar che tut ils zains vegnian tutgads resp. sunads la sonda avant la Rogaziun federala a las 18.00.

La reproducziun è permessa pir suenter ils 14 da settember 2022.